

NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN ŞİİRLERİNDE ÜSLÛP ÜZERİNE Mustafa KARABULUT¹

Giriş

Üslûp incelemelerinde dil biliminin verileri önemli yer teşkil eder. Bir şair veya yazar, konusuna göre üslûp çeşitlerinden bazılarını eserinde kullanabilir. Necip Fazıl, gerek dile olan hâkimiyeti gerekse vermek istediği mesajlar bakımından yer yer değişik üslûplar kullanır. Kısakürek’in Çile adlı kitabında geniş bir anlam dünyası ve dil ve anlatım çeşitleri vardır. Onun şiirlerinde ön plana çıkan üslûp çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz: hitabet üslûbu, hiciv üslûbu, lirik üslûp, övgü üslûbu, şaşırtma üslûbu, yakarış üslûbu, metaforik (teşbih ve istiareli) üslûp, soyutlama üslûbu, tasvirî üslûp vb. Bu yazıda amaç, dilbilimi ve edebiyat biliminin verilerinden yararlanarak Necip Fazıl Kısakürek’in şiirlerinde görülen üslûp çeşitlerini ortaya koymaktır.

Üslûp, Latince *stylus* (*stilus*), İngilizce *stil*, Fransızca *style* vb. ifadelerle karşılanmakta olup bir sanatçının kendine özgü dil kullanımı ve onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerdendir. Üslûpla ilgili olarak edebiyat, dil bilim, estetik, üslûpbilim, edebî tenkit, belâgat, anlambilim vb. bakımından tanımlamalar yapılmıştır. Üslûbun birçok tanımı olmakla beraber, hemen hemen her tanımda sanatçının dili kullanma biçimi üzerinde durulur. Üslûp, bir sanatçının, sözcükleri nasıl ve hangi oranda kullandığı onu diğer şairlerden ayıran bir özelliktir.²

Üslûp Buffon’un ifadesiyle insanın ta kendisi (*Le style est l’homme même*)³ olup konuşan öznenin yahut yazarın mizacı ve niyeti ile belirlenmiş ifade (*expression*) vasıtalarının seçimiyle biçimlenmiş bir ifade (*énoncé*) tarzıdır.⁴

Üslûbu belli bir kalıp içerisine sokmak oldukça zordur. Üslûp, sanatçının bilinç ve bilinçaltı yapısı içerisinde vücut bulan dilin özelliklerine göre meydana gelen bir sanattır. Üslûp, şair ve yazarın

¹ Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adıyaman, el-mek: mkarabulut @adiyaman.edu.tr

² Mustafa Karabulut, *Şairin Dil ve Üslûbunda Psikolojik Temayüller*, 2. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslûp İncelemeleri), 19-21 Ekim 2011, Isparta.

³ Georges Louis de Buffon, “*Discourse sur le Style*” (Üslûp Üzerine Söylem), *Theories of Stylistics*, (ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 178. (Bu tanım, Recâizâde Mahmud Ekrem tarafından “Üslûb-ı beyân aynıyle insandır” şeklinde Türkçeye aktarılmıştır.

⁴ Pierre Guiraud, *La Syntaxe du Français [Fransızca Sözdizim]*, 2e éd., Presses Universitaires de France, Paris 1963, s.109.

duygu ve düşüncelerini ifade etme biçimi, anlatış yoludur. Bu yönden bakıldığında üslûba *tarz-ı beyân* demek mümkündür.

Üslûp, sanatçının dilsel imkânları kendine özgü ölçütlerle seçip kullanması sonucu oluşan bir kavramdır. “Üslûp; belli bir görüş, duyuş ve birikime sahip olan sanatçının hayatı boyunca edindiği tecrübe ve tavırlarla seçtiği konuyu, biçim ve içeriğin belirlediği vasıta ve yöntemler kullanarak kendine has bir biçimde ördüğü kelimelerle anlatmasından doğan bir edebî değer unsuru ve ölçüsüdür.”⁵ Bu bağlamda üslûp, sanatçının eserinde gizlenen kişiliğinin; dil, biçim ve içerik olarak açığa çıkmasıdır. “Yazınsal metinlerde biçim ve içerik tartışmaları aslında araştırma nesnelere ve yöntemleri farklı iki ayrı bilim dalı olmakla beraber sürekli ve çok sıkı bir etkileşim içinde bulunan yazınbilim ve dil bilim alanlarını da karşı karşıya getirebilmektedir.”⁶ Dilin farklı görüngüleriyle beraber yazın, dil bilime önemli bir malzeme sağlamada ve sanat eserlerinin dilsel özgüllüklerini de açıklayabilen içeriksel özgüllüklerini anlamada dil bilime yardımcı olurken dil bilim de sanat yapıtlarının yazıldıkları dilin özellikleri ve tarihi üstüne bilgi verici kaynak olarak yazınbilime katkı sağlamaktadır.⁷ Edebiyat veya edebî türler, dil bilimle yakın temas halinde olup özellikle kullanılan malzeme ve kaynak hususunda bu yakınlık ön plana çıkar.

Birçok sözcük çok boyutlu yapıya sahip olduğu için metin içerisinde çok anlamlı olarak kullanılabilir. “Her göstergenin, daha yerinde bir söyleyişle her kelimenin bir manası bir de kullanıldığı yerde kazandığı değer veya değerleri vardır. Dilde, yalnız mana söz konusudur; üslûp incelemesinde ise daha ziyade göstergenin söylem içinde kazandığı bu değerler üzerinde durmak gerekir.” (Aktaş, 70).

Bir sanatçının eseri ile üslûbu arasında açık veya gizli bağlar bulunur. Bu bağlar sanat eserinin ve sanatçının gücünü ortaya koyar. “Bir bakıma sanatçının yaşama üslûbundan kaynaklanan ve duygusal etkiler uyandırarak insana zevk veren ibdâ’ gücünün, tür ve şeklin imkânlarıyla sunulması; bu sunuluşun görülmesi, gösterilmesi biçimidir. Kısacası, sanatçı yanında eser ne ise, eser yanında üslûp odur. Başka bir şekilde söylemek gerekirse, edebiyatta üslûp; dil değil, onun kullanılış tarzı; konu değil, onun işleniş biçimi; içerik değil, anlatılış yoludur. Boş bir süs olmadığı gibi, anlamlılık dolu bir güzellik unsurudur. Bir araç veya amaç değil, bir oluş ya da oluşum halidir. Özetle üslûp; dil ile kullanımın, konu ile işlenişin, içerik ile anlatım tarzının, güzellik ile amacın kesiştiği noktada ortaya çıkar.”⁸ Bu bakımdan söz ile anlam, eser ile yazar, konu ile anlatım arasında güçlü bir ilişki vardır.

Necip Fazıl’ın Üslûp Tercihleri

⁵ Ahmet Çoban, **Edebiyatta Üslûp Üzerine**, Akçağ Yayınları, 1.Baskı, Ankara 2004, s.16.

⁶ Şükran Dilidüzgün, **Yeni Eleştiri Bağlamında Metindilbilimsel Çözümlemelerle Cevat Şakir’i Anlamak**, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/13 Fall 2013, s.814.

⁷ Gennadiy N. Pospelov, **Edebiyat Bilimi I**, (Çev. Yılmaz Onay), Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995.

⁸ Çoban, **age.**, s.16-17.

Bir şair veya yazar, konusuna göre üslûp çeşitlerinden bazılarını eserinde kullanabilir. Necip Fazıl'ın şiirlerinde muhteva, lafızlar (isim-fiil-sıfat-zamir ve edatlar), kelime kadrosu, ses örgüsü, armoni (aliterasyon, asonans), ahenk, sözdizimi, hayaller, ton, leksikal yapı (kelime ve tabirlerin kullanım sıklığı), lafızların nicelik ve nitelik durumları, edebî sanatlar, kendi kişiliği, kültürel durumu, sosyal şartlar vb. unsurlar bir bütünlük gösterir.

Kısakürek'in *Çile* adlı kitabında geniş bir anlam dünyası ve dil ve anlatım çeşitleri vardır. Onun şiirlerinde ön plana çıkan üslûp çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz: lirik üslûp hitabet üslûbu, hiciv üslûbu, övgü üslûbu, şaşırtma üslûbu, yakarış üslûbu, metaforik (teşbih ve istiareli) üslûp, soyutlama üslûbu, tasvirî üslûp vb.

Yukarıda bahsedilen bazı üslûp çeşitlerini şöyle örneklemek mümkündür:

Lirik Üslûp: Lirik üslûpta coşku, heyecan, hüznün, sevinç, mutluluk gibi duygulanımlar ve ruh hâli yer alır. Lirik anlatımda az sözle çok şey anlatılmaya çalışılır, imge, alışılmamış bağdaştırmalar, söz sanatları, gerçek anlamı dışında yan ve mecaz anlamlı sözcükler, soyut ifadeler, ses akışı (vurgu ve tonlama), söyleyiş, ritim, ölçü, kafiye, redif, aliterasyon, asonans, seci gibi ses benzerlikleri, şiirsellik, “ben” merkezli bir anlatım vb. özellikler vardır. Bu üslûpta şair, sözcüklerin anlamlarını genişletmeye çalışarak kendine özgü bir söyleyiş meydana getirir.

Necip Fazıl'ın şiirlerinin çoğunda lirik üslûp kullanılır. Çünkü o, ses unsurlarını, şiirin anlamını ve çağrışım değerini ortaya çıkarmada ustadır. M. Fatih Andı, Necip Fazıl'ın şiirlerinde lirik şiirin hâkimiyetinden söz eder.⁹

*Gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış,
Küflü aynalarında, küflü aynalarında.
(Otel Odaları, Çile¹⁰, s.161)*

Bu beyitte bireyin bilinçaltı tarafları ağırlıktadır. “Bu birimde ‘küflü ayna’ söz öbeği, dış dünyaya bakan obje olmanın özelliğinden çok şairin bilinçaltı çağrışımlarıyla bireysel duyarlılığını, felsefî ve metafizik algısını karşılayan bir imge olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü şiire konudan çok özgün bir lirizm hâkimdir.¹¹

Örnekler:

*Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, eda, iklim;
O benim, zaman, mekân aşır geçmiş sevgilim.
Çiçeği altın yıldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale,
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.*

⁹ M. Fatih Andı, **Dilin Yazdığı Şiir, Şairin Yazdığı Şiir**, 30 Necip Fazıl, Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu, (Editörler: Fahri Tuna, Ercan Yılmaz, Hüseyin Yorulmaz), 20-26 Mayıs 2013, Konya, s.135.

¹⁰ Çalışmadaki şiir alıntıları şairin *Çile* adlı kitabından yapılmıştır. Bk. Kaynakça.

¹¹ M. Halil Sağlam, **agm.**, s.248.

*İstanbul benim canım;
Vatanım da vatanım...
İstanbul,
İstanbul...*

(Canım İstanbul, Çile, s.166)

*Kalbim bir çiçektir, gündüzler ölgün;
Gelin, gelin, onu açın geceler!
Beni yâdedermiş gibi, bütün gün
Ötün kulağımda, çın, çın, geceler!*

(Geceye Şiir-1, Çile, s.225)

*Gözünü tavandan ayırma ki, sen,
Üşürsün, gölgeni yerde görürsen.
Dikilir karşına, mumu söndürsen,
Ölüler içinde en yalnız ölü...*

(Geceye Şiir-2, Çile, s.226)

*Gözlerim bir kuyu, dilim kördüğüm,
Bir görünmez âlem olsa gördüğüm;
Mermer bir kabuğa girip, ördüğüm,
Kapansam içimden gelen âhenge...*

(Geceye Şiir-3, Çile, s.227)

*Son günüm yaklaştı görünesiye,
Kalmadı bir adım yol ileriye;
Yüzünü görmeden ölürsem diye,
Üzülmekteyim ben, üzülmekteyim*

(Anneme Mektup, Çile, s.229)

Hitabet Üslûbu: İyi bir konuşmada, diksiyon, ses uyumu, sözcük veya hecelerın uzunluğu kısalığı, vurgu ve tonlaması, jest ve mimikler vb. unsurlar ön plana çıkar. Hitabet üslûbu, hitabet sanatı ile doğrudan ilgili olup inandırıcılık, etkileycilik ve coşku gibi kavramları da içerisinde barındıran, dil ustalığı, bilgi ve beceri gerektiren bir üslûp çeşididir. Bu tarz üslûpta gür ses, canlı anlatım, derin hislilik, inanç, duygu ve fikirlerde içtenlik bulunur. Hitabet üslûbunda heyecan, seslenme, nida vb. anlatımlar öne çıkar.

Hitabet üslûbu, Necip Fazıl şiirinde olduğu gibi günlük hayatında da önemli yer tutar. Rasim Özdenören, onun bu yapısı için şöyle der: “Her an sanki Shakespeare’in bir kahramanı sahneye çıkmış ve bir tirat veriyormuş edasıyla konuşurdu.”¹² Kısakürek’in hitabet üslûbunu ağırlıkta kullandığı bazı şiirlere örnek verelim:

*Ey yedinci kat gök, esrarını aç!
(Çile, Çile, s.18)*

*Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!*

...

¹² Rasim Özdenören, **Necip Fazıl**, Necip Fazıl Kitabı, 31 Mayıs 2014 tarihli “Kalır Dudaklarda Şarkımız Bizim” adlı sempozyum kitabı, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s.13.

*Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!..*
(Sakarya Türküsü, Çile, s.400)

*Surda bir gedik açtık mukaddes mi mukaddes
Ey kahpe rüzgâr artık ne yandan esersen es...*
(Surda Açılan Gedik, Çile, s.437)

*Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak!
Şahit ol, ey kılıç, kalem ve orak!
Doğsun BÜYÜK DOĞU, benden doğarak!*

*Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak!*
(Büyük Doğu Marşı, Çile, s.396)

Metaforik (Teşbih ve İstiareli) Üslûp: Metafor, Latince kökenli olup “Eski Yunan dilinde ‘öte’ anlamındaki *meta* sözcüğüyle bir yerden başka bir yere taşıma, bir alandan başka bir alana götürme, bir şeyi başka bir şeye aktarma gibi anlamlara gelen *phoros* sözcüğünün birleştirilmesiyle oluşturulmuş metapher’in sözcüğünden türetilmiştir”.¹³

Kısakürek’in birçok şiirinde metaforik bir dil belirgin şekilde görülür. Dili ustaca kullanan Necip Fazıl, şiirde beklenmedik kafiyelerin ve dış dünyadan gittikçe çevrilen yepyeni metaforik bir dilin sahibidir.¹⁴

“**Otel Odaları**” başlıklı şiirde metaforik dil ve anlatım önemli yer tutar. Şiirde “isli lamlalar, küflü aynalar, izbe sofalar ve otel odaları” metaforik bağlamda kullanılmıştır. Şiirin anlatıcısı, bu ifadelerle bireyin iç dünyasındaki kaotik yapıyı eşya ve mekâna yansıtır:

*Bir merhamettir yanan, daracık odaların
İsli lambalarında, isli lambalarında.
...
Ağlayın, aşinasız, sessiz can verenlere,
Otel odalarında, otel odalarında.*
(Otel Odaları, Çile, s.161)

Hiciv Üslûbu: Edebiyat ve sanatta, bir kişi, bir olay ya da durumun, alaylı ve iğneleyici bir tarzda eleştirildiği bir tür olan hiciv; batı edebiyatında satir, divan edebiyatında hiciv, halk edebiyatında taşlama, yeni edebiyatımızda ise yergi olarak anılır.

Kısakürek’in *Çile*’ye dâhil etmediği bazı şiirlerinde siyasi hicivlere rastlamak mümkündür. Bununla beraber şairin *Çile* kitabındaki bazı şiirlerinde toplumsal ve siyasal hicivler yer alır:

“**Muhasebe**” adlı şiirde bireysel ve toplumsal hiciv ön plandadır:

¹³ Serkan Uzun, Ümit Hüsrev Yolsal, **Felsefe Sözlüğü**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları 2003.

¹⁴ Orhan Okay, **Necip Fazıl’ın Şiiri Nedir Ne Değildir?**, Dergâh, 1990 (3), s.12.

*Cemiyet, ah cemiyet, yok edilen ruhiyle;
Ve cemiyet, cemiyet, yok eden güruhiyle...
Çok var ki, bu hınç bende fikirdir, fikirse hınç!”*

...
*Üç katlı ahşap evin her katı ayrı âlem!
Üst kat: Elinde tesbih, ağlıyor babaannem,
Orta kat: (Mavs) oynayan annem ve âşıkları,
Alt kat: Kızkardeşimin (Tamtam) da çığlıkları.
Bir kurtlu peynir gibi, ortasından kestiğim;
Buyrun ve maktaundan seyredin, işte evim!
(Muhasebe, Çile, s.402-403)*

Örnekler:

*Dinle, kulağını ver de mezara!
Ölüler evlattan yana çırpınır.
Nesiller arası korkunç manzara;
Domuz yavrulayan ana çırpınır.*

*Kalbten kazıdılar iman sırrını;
Hergünün bugünden beter yarını.
Acı rüzgârlara vermiş bağırını
Türk bayrağı yana yana çırpınır.
(Çırpınır, Çile, s.405)*

*Utandırdı burnunu göstermekten sütüninem,
Kızımın gösterdiği, kefen bezine mahrem.
Ey tepetaklak ehram, başı üstünde bina;
Evde cinayet, tramvay arabasında zina!
Bir kitap sarayının bin dolusu iskambil;
Barajlar yıkan şarap, sebil üstüne sebil!*

...
*Siyaset kavas, ilim köle, sanat ihtilâç;
Serbest, verem ve sıtma; mahpus, gümrükte ilâç.
Bülbüllere emir var: Lisan öğren vakvaktan;
Bahset tarih, balığın tırmandığı kavaktan!
Bak, arslan hakikate, ispinoz kafesinde;
Tartılan vatana bak, dalkavuk kefesinde!
Mezarda kan terliyor babamın iskeleti;
Ne yaptık, ne yaptılar mukaddes emaneti?
Ah, küçük hokkabazlık, sefil aynalı dolap;
Bir şapka, bir eldiven, bir maymun ve inkılap.
(Destan, Çile, s.406-407)*

*Bu yurda her bela içinden gelir;
'Hep'leri hep, hiçin hiçinden gelir.
(Ve Gelir, Çile, 409)*

*Yirminci asrın ablak yüzü feza pilotu
Buldun mu Ay yüzünde ölüme çare otu?
(Feza Pilotu, Çile, s.410)*

Övgü Üslûbu: Övgü, bir kişiyi ya da bir şeyi övmek için söylenen söz ya da yazılan yazıdır. Övgü üslûbu, şiirin konusuna ve şairin dil, din, siyasi anlayış, duygu ve düşünce dünyasına göre şekillenebilir.

Necip Fazıl'ın *Çile* adlı şiir kitabının özellikle Allah, İnsan, Kahramanlar adlı kısımlarında Hz. Muhammed (S.A.V.) ve Abdülhakim Arvâsî'ye övgüler yer alır:

*Allah dostunu gördüm, bundan altı yıl evvel;
Bir akşamdı ki, zaman, donacak kadar güzel.
(Allah Dostu, Çile, s.76)*

*Düşünüyorum: O'ndan evvel zaman var mıydı?
Hakikatler, boşluğa bakan aynalar mıydı?
(Allah'ın Sevgilisi, Çile, s.78)*

*O, Allahın emriyle, Kâinat Efendisi;
Varlığın Tacı, varlık nurunun ta kendisi... "
(O, Çile, s.80)*

*Müjdecim, Kurtarıcım, Efendim, Peygamberim;
Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!
(Ölçü, Çile, s.81)*

*Yüce Şah-ı Nakşibend, Nakkaş ve Nakış onda
Bütün içi dışıyla ölüme bakış onda.
(Şah-ı Nakşibend, Çile, s.393)*

Kısakürek, Büyük Doğu Marşı'nın ilk dizesinde "Allahın seçtiği kurtulmuş millet!" diyerek Türk milletine övgülerde bulunur. Bu övgü şiir boyunca devam eder.

*Allahın seçtiği kurtulmuş millet!
Güneşten başını göklere yükselt!
Avlanır, kim sana atarsa kement,
Ezel kuşatılmaz, çevrilmez ebet.*

*Allahın seçtiği kurtulmuş millet!
Güneşten başını göklere yükselt!
(Büyük Doğu Marşı, Çile, s.396)*

Şaşırtma Üslûbu: Necip Fazıl'ın şaşırtma üslûbunun görüldüğü şiirler genellikle soru sorma ve karşıtlıklardan yararlanma ile sağlanır.

Soru sorma:

*Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?
Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?*

Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
(Sakarya Türküsü, Çile, s.399)

Karşıtlık:

*Gâiblerden bir ses geldi: Bu adam,
Gezdirsin boşluğu ense kökünde!
Ve uçtu tepemden birdenbire dam;
Gök devrildi, künde üstüne künde...*
(Çile, Çile, s.16)

Yukarıdaki şiirde anlatıcı-ben, boşluğu ense kökünde taşıması için görevlendirilmiştir. Bu dörtlükte bireyin “boşluğu ense kökünde gezdirmesi”, şaşırtıcı bir ifadedir. Bu yapıdaki şaşırtıcı ifadeler Necip Fazıl’ın şiir dilinin önemli bir parçasıdır. Benzer kullanım aşağıdaki dizelerde de görülür:

*Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir.
Akışta demetlenmiş, büyük, küçük, kâinat;
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!*
(Sakarya Türküsü, Çile, s.398)

*Allah, Resul aşkıyla yandım; bittim, kül oldum,
Öyle zayıfladım ki, sonunda herkül oldum.*
(Aşk, Çile, s.376)

Necip Fazıl, üstteki dizelerde zıt anlamlı ifadelerle imgeler oluşturur. “Mitolojideki Herkül, çok güçlü iri yarı bir şahıstır. Oysa şair, ‘öyle zayıfladım ki’ ifadesini kullanıyor. Bu ifadenin devamında biz başka bir benzetme beklerken bizi şaşırtıcı bir sonuca götürüyor. Ayrıca bu hâl, sapmaya neden olarak imgeyi oluşturuyor.”¹⁵ Kısakürek’in bu yönü, onun dile hâkimiyetinin, Allah’a ve peygambere bağlılığının, duygu ve düşünce dünyasının genişliğiyle alakalıdır.

Yakarış Üslûbu: Klasik şiirde genellikle divân ve mesnevilerde tevhidden sonraki münacatlarda Allah’a yakarışlar işlenir. Münâcât, kelime anlamı olarak Allah’a dua etme, yakarma anlamına gelir. Edebî tür terimi olarak ise Allah’a yakarış konu edinen türe verilen addır.

Necip Fazıl’da yakarış üslûbu, şairin *Çile* adlı kitabının özellikle Allah adlı kısmında görülür. Kısakürek bu tarz şiirlerinde samimi bir şekilde Allah’a yakarır:

Sen ol dersin ve olur!

*Pırlıtlı dolu billur,
Çılgılık içinde fağfur.*

¹⁵ Servet Şengül, **İmge ve Üslûp Tercihleri Bakımından Necip Fazıl ve Sezai Karakoç’u Okumak**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2011, s.40.
26.

*Bir renk bize öteden
Ve bir ses o besteden
Nur bize Allah'ım nur!*

*Büyük divan ve huzur...
Bekliyor mezarı Sûr.
Sonsuzluk ölümsüzlük
Bitmez tükenmez düzlük;
Nur bize Allah'ım nur!*

*Güneşi tuttu çamur;
Elmas mahçup zift mağrur.
Yakın kandili yakın;
Ne donanma ne yangın
Nur bize Allah'ım nur!*

*Sen ol dersin ve olur!
(Nur, Çile, s.21)*

*Bende sıklet, sende letafet...
Allah'ım affet!
Lâtiften af bekler kesafet....
Allah'ım affet!
Etten ve kemikten kıyafet.....
Allah'ım affet!
Şanıdır fakire ziyafet...
Allah'ım affet !
Acize imdadın şerafet....
Allah'ım affet!
Sen mutlaksın, bense izafet !
Allah'ım affet!
Ey kudret, ey rahmet, ey re'fet !
Allah'ım affet!
(Dua, Çile, s.34)*

Mutlak hakikatin Allah olduğunu, şiirin Allah'ı sır ve güzellik içinde arama işi olduğunu belirten Kısakürek'in şiirlerinde yakarış üslûbu, ağırlıkta olarak dini temalı şiirlerinde görülür.

Sonuç

Necip Fazıl'ın şiirlerinde görülen üslûp çeşitliliği, şairin konuya göre farklı dil ve anlatımı tercih etmesinden, dili farklı fonksiyonlarda kullanmasından ve şiirinin konusuna göre farklı dil ve anlatımı tercih etmesinden kaynaklanır. Şair dili; kendini ifade etme, haber ve mesaj verme, etkileme, algılama, üst dil, estetik vb. fonksiyonlarda kullanarak dil ve üslûbunu oluşturur. O, aslında lirik bir şairdir. Kısakürek, lirik bir üslûba sahip olmasıyla beraber, farklı anlatım tarzlarını da kullanır. Sonuçta, Kısakürek'in şiirlerinde "lirik üslûp, hitabet üslûbu, metaforik (teşbih ve istiareli) üslûp, hiciv üslûbu, övgü üslûbu, şaşırtma üslûbu, yakarış üslûbu, soyutlama üslûbu, tasvirî üslûp vb." üslûp çeşitlerinin görüldüğünü söylemek mümkündür.

Kaynakça

- AKTAŞ, Şerif (2002), **Edebiyatta Üslûp ve Problemleri**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ANDI, M. Fatih (2013), **Dilin Yazdığı Şiir, Şairin Yazdığı Şiir**, 30 Necip Fazıl, Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu, (Editörler: Fahri Tuna, Ercan Yılmaz, Hüseyin Yorulmaz), 20-26 Mayıs 2013, Konya.
- BUFFON, Georges Louis de (1907), **Discourse sur le Style (Üslûp Üzerine Söylem)**, Theories of Stylistics (ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 178.
- ÇOBAN, Ahmet (2004), **Edebiyatta Üslûp Üzerine**, Ankara: Akçağ Yayınları.
- DİLİDÜZGÜN, Şükran (2013), **Yeni Eleştiri Bağlamında Metindilbilimsel Çözümlerle Cevat Şakir'i Anlamak**, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/13 Fall.
- GUIRAUD, Pierre (1963), **La Syntaxe du Français (Fransızca Sözdizim)**, 2e éd., Paris: Presses Universitaires de France.
- KARABULUT, Mustafa (2011), **Şairin Dil ve Üslûbunda Psikolojik Temayüller**, 2. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslûp İncelemeleri), 19-21 Ekim 2011, Isparta.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl (1995), **Çile**, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- OKAY, M. Orhan (1990), **Necip Fazıl'ın Şiiri Nedir Ne Değildir?**, Dergâh, (3).
- ÖZDENÖREN, Rasim (2015), **“Necip Fazıl”**, Necip Fazıl Kitabı, 31 Mayıs 2014 tarihli “Kalır Dudaklarda Şarkımız Bizim” adlı sempozyum kitabı, İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.
- POSPELOV, Gennadiy N. (1995), **Edebiyat Bilimi I**, (Çev. Yılmaz Onay), İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- SAĞLAM, M. Halil (2014), **Necip Fazıl Kısakürek'in Otel Odaları Şiirini Psikanalitik Edebiyat Kuramı Bağlamında Okuma Denemesi**, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 33.
- ŞENGÜL, Servet (2011). **İmge ve Üslûp Tercihleri Bakımından Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'u Okumak**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- UZUN, Serkan; YOLSAL, Ümit Hüsrev (2003), **Felsefe Sözlüğü**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.